ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΛΟΓΟΣ.

DEMOSTHENIS ORATIO DE CORONA.

Superiorum Permissu.

ROMAE, Impensis Iacobi Tornerij.
M. D. LXXXIX.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ὁ περὶ τοῦ στεφάνου λόγος.

ΡΩΤΟΝ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα: ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν: μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι, περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ (σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε) ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀποδοῦναι: ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει, καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται, καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι. Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνου: δύο δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ μεγάλα: ἓν μὲν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι: οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν: ἀλλ' ἐμοὶ μὲν (οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λό-

γου) οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἔπειτα δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὐτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοίνυν, ὃ μέν ἐστι πρὸς ἡδονὴν, τούτῳ δέδοται: ὃ δὲ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι: ἂν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν. ὅ, τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν, ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος. Οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἐμοί τε καὶ Κτησιφῶντι: καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί. πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι, λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπὸν: ἄλλως τε, κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ, τοῦτο συμβαίνῃ: μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳ περ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν: οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν, καὶ δημοτικὸς, οὐ μόνον τῷ

γράψαι

γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς δικά-
ζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ' ἐ-
μοὶ φαίνεται: ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς δια-
βολάς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει,
οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόν-
των ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν
διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια
εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον
καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατήν, οὕτω τὴν διά-
γνωσιν ποιήσεται περὶ πάντων. Μέλλων δὲ τοῦ τε
ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον,
καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι, καθά-
περ ἐν ἀρχῇ, πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ
ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι: πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν
ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, το-
σαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀ-
γῶνα: ἔπειθ', ὅ, τι μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδο-
ξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παρα-
στῆσαι τοῖς θεοῖς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γρα-
φῆς γνῶναι. εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε, μόνον κατη-
γόρησεν Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύ-
ματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην: ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐ-
λάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνήλωκε, καὶ τὰ πλεῖ-
στα κατεψεύσατό μου: ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ
δίκαιον ἅμα, βραχέα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ
τούτων πρῶτον εἰπεῖν: ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξω-

θεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς
γραφῆς δικαίων ἀκούσῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων
ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ,
θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με
τοιοῦτον, οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο, οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίω-
κα, ἢ παρ᾽ ὑμῖν· μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μηδ᾽ εἰ
πάντα τὰ κοινὰ ὑπερευ πεπολίτευμαι: ἀλλ᾽ ἀνα-
στάντες καταψηφίσασθε ἤδη. εἰ δὲ πολλῷ βελτίω
τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων,
ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς
ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γινώσκετε: τούτῳ μὲν, μὴ
δ᾽ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε (δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως
ἅπαντ᾽ ἐπλάττετο) ἐμοὶ δ᾽ ἣν παρὰ πάντα τὸν χρό-
νον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν
πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. Κα-
κοήθης δ᾽ ὢν Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠή-
θης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευ-
μένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς
παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο: οὐχ οὕτω
τετύφωμαι. ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῶν πεπολιτευμένων,
ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐτίκα ἐξετάσω: τῆς
δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσὶ γεγενη-
μένης, ὕστερον ἂν βουλομένοις ᾖ τούτοις ἀκούειν,
μνησθήσομαι: τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ
δεινὰ, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχά-
τας οἱ νόμοι τάττουσι τιμωρίας: τοῦ δὲ παρόντος ἀ-
γῶνος

γῶνος· ἡ προαίρεσις αὕτη ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕβριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· τῶν μέν τοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς· οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν. οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικὸν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει, καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι: εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν: εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμὲ, ἐμὲ δ', εἴπερ ἐξελέγξειν ἐνόμιζεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν, ἔτι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε, καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια: καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁ πηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολογεῖτο ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ

δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ
σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνε-
ται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί. καὶ
τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου, τὴν πρὸς ἐμέ πως ἔχθραν
προΐσταται: οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς
ἐμοὶ, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι, φαίνεται.
καίτοι πρὸς ἅπασιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλ-
λοις δικαίοις, οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ κτησιφῶντος ἔ-
χοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ μάλα εἰκότως ἂν
λέγειν. ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐ-
τῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι: οὐ τὸ μὲν
πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ
δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν, ζητεῖν: ὑπερβολὴ γὰρ ἀδι-
κίας τοῦτό γε. Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα
ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως, οὔτ' ἐπ'-
ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ
καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι: καὶ μάλισθ' ὅσα
ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσα-
τό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ φιλοκράτους
ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρό-
νους εἶχε τὰ πράγματα, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς: ἵνα
πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. Τοῦ
γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμὲ, οὐ γὰρ δὴ
ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε: πρῶτον μὲν ὑμεῖς

οὕτω διέκειθ', ὥς τε φωκέας μὲν βούλεσθαι σω-
θῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες: Θη-
βαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφήσθησαν παθοῦσιν, οὐκ ἀλό-
γως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι: οἷς γὰρ εὐτυ-
χήκεσαν ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔ-
πειθ' ἡ πελοπόννησος ἅπασα διεστήκει: καὶ οὔθ' οἱ
μισοῦντες λακεδαιμονίοις οὕτως ἴσχυον, ὥς τε ἀνε-
λεῖν αὐτούς: οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες,
κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν: ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ
παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταρα-
χή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ φίλιππος, οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ,
τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματα ἀναλίσκων
πάντας συνέκρουε, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν.
εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν,
αὐτὸς παρεσκευάζετο, καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς
δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ τότε
μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι, φανεροὶ πᾶσιν
ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν ἐφ' ὑμᾶς: ὁ
φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο, μηδὲ συνέλθοιεν
αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ βοήθειαν
ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς τὸ
λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους;
ἡ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγνοιαν,
εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν: οἵ, πόλεμον συνε-
χῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν: καὶ τοῦτον ὑπὲρ
τῶν κοινῇ πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέ-
γονεν,

γονει, οὔτε χρήμασιν, οὔτε σώμασιν, οὐδὲ ἄλλῳ
οὐδενὶ τῶν πάντων συνελάμβανον ὑμῖν. οἷς καὶ δι-
καίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι, ἑτοίμως ὑπη-
κούσατε τῷ φιλίππῳ. ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα
εἰρήνη διὰ ταῦτα, οὐ δι' ἐμέ, ὡς οὗτος διέβαλλεν, ἐ-
πράχθη. τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδο-
κήματα ἐν αὐτῇ, τῶν νυνὶ παρόντων πραγμά-
των, ἄν τις ἐξετάζῃ, δικαίως αἴτια εὑρήσει. καὶ ταυ-
τὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ
διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τινα δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν
τούτοις ἀδικήματα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ.
ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰ-
ρήνης ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής: ὁ δ' ἐκδεξά-
μενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας
ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχίνη
κοινωνός, οὐκ ἐμός, οὐδ' ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδό-
μενος. οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε ἕνεκα, ἐῶ γὰρ
τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι, εὔβουλος, καὶ κηφισοφῶν.
ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὅμως τούτων τοιούτων
ὄντων, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμέ-
νων, εἰς τοῦθ' ἥκει ἀναιδείας, ὥστε τολμᾷ λέγειν,
ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆ-
σθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ
συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ, τί
ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ
παρὼν, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλί-

κην

κλων νῦν ἐξαγώδεις, καὶ διεξῄεις, ὅσων ἀπεστερούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς ἐδίδαξας, διεξῆλθες καὶ μήν, εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν Ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ Φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς, εἰκότως: οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι: οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς Φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε: Εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν, οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε, τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν: καὶ γὰρ ἐκ

τούτων

τούτων ἔσεσθαι, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν: οὗτοι δέ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ᾽ ἠδύνατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ᾽ ὡς ἐλάχιστον. διατί; ὅτι ὑμεῖς μέν, οὐκ ἀφ᾽ ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου: ὁ δὲ τοῦτο ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο: νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν: οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμενος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω. πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν: ἵν᾽ ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ᾽ ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέρριον, καὶ τὸ μύρτιον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ᾽ οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θρᾴκης κατασταίη: μὴ δὲ πολλῶν μὲν χρημά-

των

των, πολλῶν δὲ σεαυτῷ εὐπορήσας, ἐκ τούτων
ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασιν. εἶτα
τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγεις τὸ ψήφισμα, οὐδ᾽ ἀναγινώσκεις:
εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤ-
μην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλεις. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με
ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκον-
τας, ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν: ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι
τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν
ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ
συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅ-
λα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι; οὐ δήπου.
λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σα-
φῶς οὗτος εἰδὼς, παρέβη. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ
καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δη-
μοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ φί-
λιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς
ἀθηναίους ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας,
δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων,
ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα
ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάν-
των ἀθηναίων ἤδη πέντε: τοὺς δὲ χειροτονηθέντας
ἀποδημεῖν μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου
ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους
λαβεῖν τε παρ᾽ αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην, ἐπὶ
ταῖς

ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ περὶ τὸν
Ἀθηναίων δῆμον συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς
ἑκατέρων συμμάχους. Πρέσβεις ἦσαν, Εὔβου-
λος Ἀναφλύστιος, Αἰσχίνης Κοθωκίδης, Κτησιφῶν
Ῥαμνούσιος, Δημοκράτης Φλυεύς, Κλέων Κοθωκί-
δης. Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει
συμφέρον, οὐ τὸ Φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φρον-
τίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν
Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας ἕως ἦλθε Φίλιππος
ἐκ Θρᾴκης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ: ἐξὸν
ἡμερῶν δέκα· μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων εἰς τὸν
Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι λαβόν-
τας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ
ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν: ἢ, οὐκ ἂν ὡρκίζο-
μεν αὐτὸν ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ
ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία.
Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα
μὲν Φιλίππου· δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων
ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο. ὑπὲρ
οὗ, καὶ τότε, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ
διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τού-
του μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡ-
μολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ Φίλιππος ἔχειν, προλα-
βὼν τὴν Θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ
ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως
μὴ ἀπίωσιν ἐκ Μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρα-
τείας

τείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας δ'ἴζεπῆ ποιήσαιτο. ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσοιτε τὸν πορθμόν· ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελλόντων ὑμῖν τούτων, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ πρὸ τοῦ τοὺς φωκέας ἀπολέσθαι ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν αὐτοῖς, καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτόν, ὥστε πάλιν μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονὶ, οὐκ ἔτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλὰ ἰδίᾳ καθ' αὐτόν, τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο. ἀξιῶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆσθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον· ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορουμένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέναι φίλιππον εἴσω πυλῶν· ἔσται γὰρ ἅπανθ' ὅσα βούλεσθ' ὑμεῖς, ἂν ἔχητ' ἡσυχίαν· καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς

οἷς μὲν ἐχθρὸς ἦν καὶ φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ συμφέρειν. συμφέρει δὲ φιλίππῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς αἰαλγησίας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν Θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς Θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν: ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν: τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν: καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων, φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ' ἔσται φανερά. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος συγκλήτου ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοι-

ταῖον

τεῖον γίγνεσθαι· ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους, ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν. περὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγὸς, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην· τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ· τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλὴν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς. Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην, ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὖ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ἴστε ὑμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ μετὰ τὴν φωκίδα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας εἰς αὐτά· τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λαβόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι,

B κατε-

κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, γέγραφα ὑμῖν ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων· τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις· ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.

Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων· ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετταλοὶ, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε· οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβὼν, εἰς τὸ μηδοτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι. ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς, οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά· καὶ τούτων, καὶ τῶν ἐν φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ ἕλληνες, ἁπάντων αὐ-

τὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γάρ, ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων: ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι θετταλοὶ, καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι, φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν φίλιππον ἡγοῦντο. (πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς,) καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴτις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα, καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως: οὐ γὰρ ἦν ὅ,τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιιὼν ὁ φίλιππος Ἰλλυριοὺς, καὶ Τριβαλλοὺς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑαυτῷ: καί-

τινὲς τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ
βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν:
τότε πάντες, ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος,
ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος
οὗτος: οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διε-
μαρτυρόμην, καὶ παρ' ὑμῖν ἀεὶ, καὶ ὅποι πεμφθείην.
αἱ δὲ πόλεις, ἐνόσουν: τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι
καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομέ-
νων ἐπὶ χρήμασι: τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ
μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δὲ, τῇ καθ' ἡμέραν ῥα-
στώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων: καὶ τοιοῦτόν τι πά-
θος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ' ἑαυτοὺς οἰο-
μένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέ-
ρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν ὑπο-
λαμβανόντων, ὅταν βούλωνται, εἶτ' οἶμαι συμβέ-
βηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαί-
ρου ῥαθυμίας τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι:
τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰο-
μένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν ᾐσθῆ-
σθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο
ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροὶ,
καὶ τἆλλα, ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γὰρ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον
ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει: οὐδ' ἐπειδὰν, ὧν ἂν
πρίηται, κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ
περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται: οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαι-

μονέ-

μονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι·
πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγ-
μάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν
ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστί: τὴν δὲ πονη-
ρίαν εἰδώς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ
προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ· καὶ γάρ, εἰ παρελήλυ-
θεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρός, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ
τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι
τούτου λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως
προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως
ἀπώλεσε θήβας. μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σῖμος
οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίη-
σαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τί κα-
κὸν οὐχὶ πασχόντων: πᾶσα οἰκουμένη μεστὴ γέγονε
προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι, καὶ τί περί-
λαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σα-
φέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ
πατρίδα, καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν αἰ-
σχίνη τοῖς προδιδοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν
ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε, περιποιεῖ: καὶ διὰ τοὺς πολ-
λοὺς τούτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις
βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῶοι, καὶ ἔμμισθοι. ἐπεὶ
διά γε ὑμᾶς αὐτούς, πάλαι ἂν ἀπολώλειτε. καὶ
περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέ-
γειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι.
αἴτιος δὲ οὗτος ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς

πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἦν ἀναγκαῖον ἦν περὶ τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχληθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν: καί τοι φιλίαν τε, καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει: καὶ νῦν εἶπέ που λέγων, ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι: οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτ' ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε: οὐχ οὕτω μαίνομαι: εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστάς, καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς. μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μίσθωτος αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου δοκεῖ; ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη, καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ: ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης, ὅμως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτήν, λαβών.

Γραφή.

Γραφή.

Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ κτησιφῶντος τοῦ λεωσθένους ἀναφλυστίου: ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς: ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας: καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν: πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔστι δημοσθένης τειχοποιὸς, καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος: ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ: ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν: ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πνυκὶ ἐν τῇ ἐκκλησία. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα. κλήτορες, κηφισοφῶν κηφισοφῶντος ῥαμνούσιος, κλέων κλέωνος κοθωκίδης. Α μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος, ὦ

ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολογήσομαι. τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντά με, καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ, τι ἂν δύνωμαι ἀγαθὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ, στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς ἐν τούτοις, εἴτε καὶ μή. ἔτι μέν τοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτὰ, ἃ πέπρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν, καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν

ἐμοὶ

ἐμοὶ πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους
οἰκείους, καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκάς. εἶτα
καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν
περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥς τε
καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖ-
σθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι, καὶ δημη-
γορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε φίλιππος, ἐά-
σω: οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀ-
φ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ, διεκωλύθη,
ταῦτα ἀναμνήσω: καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦ-
τον ὑπειπών. πλεονέκτημα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέ-
γα ὑπῆρξε φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν οὐ τισὶν,
ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως φορὰν προδοτῶν, καὶ δωρο-
δόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέ-
σθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέ-
μνηται γεγονυῖαν: οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς
λαβὼν, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχον-
τας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέ-
θηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδοὺς, τοὺς δὲ
πάντα τρόπον διαφθείρων: καὶ διέστησεν εἰς μέρη
πολλὰ, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν
ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει,
καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ
τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράτ-
τειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ'-

ἐμοῦ

ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει καὶ προῃσθάνετο ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιϊδεῖν γιγνόμενα; ἀλλὰ νῦν ἔγω γε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν: πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις; ἢ τῆς περιεορακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν; ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος, ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων, μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν οὐκ ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος, μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἠδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάν-

των

τῶν ἐνδοξοτάτων ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες; ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει: ὃς συνῄδειν ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρήματα ἀναλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, οἳ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἀναλώκασιν ἕκαστοι: ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν φίλιππον πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς, καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ, τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥαδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥς τε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥς τε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι: ὑμῖν δὲ οὖσιν ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματα ὁ-

ρῶσι,

ἔφη, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥς τε τῆς τῶν Ἑλ-
λήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς πα-
ραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοι-
πὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν, οἷς ἐκεῖ-
νος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως.
τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσ-
ηκόντως, ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ,
καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί
ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ: πάντα τὰ ἄλ-
λα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἀλόννησον,
οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέρριον δὲ, καὶ δορίσκον,
καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦ-
τα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέγονεν, οἶδα. καί τοι σύ
γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν
τουτουσὶ, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπεί-
θους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν:
ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ, τι ἂν βεληθῇς. οὐ δὲ νῦν περὶ
τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετερι-
ζόμενος, καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν
ἀττικὴν, καὶ μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμ-
βάνων ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων πορθμὸν, καὶ καθι-
στὰς ἐν μὲν ὠρεῷ, φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ
κλείταρχον: καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιού-
μενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις ἑλληνί-
δας, τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἰς τινας δὲ τοὺς φυγάδας
κατάγων: πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ

παρε-

παρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν Ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν Ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ, περὶ τούτων εἰπών. περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα ἃ πέπρακται, καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ' ἐγώ: καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μὴν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη. φέρε δὴ αὐτὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπ' ἄρχοντος νεοκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὔβουλος μνησιθέου κύπριος εἶπεν, ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομ-

ραπομ-

ταπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον, ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως ἡ βυλὴ συναχθῶσι, καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς φίλιππον: οἳ παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι' ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι ὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ: εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβών, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστίν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος: καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βυλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα εὔβυλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν: εἶθ' ἡγήσιππος: εἶτα ἀριστοφῶν πάλιν: εἶτα φιλοκράτης: εἶτα κηφισοφῶν: εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι. ἐγὼ δ' ὐδὲν περὶ τούτων. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ βυλῆς γνώμῃ πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, κατὰ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα: καὶ εἵλοντο

τούς

Τοὺς δὲ· κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον, πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος. ἀριστοφῶν κολυττεὺς πρόεδρος εἶπεν. Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτὸ πρότερον νυνὶ παρέσχε. καὶ μὴν οὐδ' ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευταὶ κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λαοδάμας. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ τοῦτ' οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου εἰς λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιω-

ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βου-
λομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς
ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλ-
λον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντελέσαι, ἢ τοῖς συ-
λυμβελαιοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐ-
τοῖς ταύτην πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μέντοι μοι δο-
κεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοί.
διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ὑμᾶς
ἀφίημι ὑμῖν. καὶ τοῦ λοιποῦ ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπι-
τρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολι-
τεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ δια-
φυλάττειν τὴν εἰρήνην. Εὐτυχεῖτε. Ενταῦθα
οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν: οὐδ' αἰτίαν οὐδε-
μίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν
τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀ-
δικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ
γέγραφε: τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγώ, καὶ τούτοις ἠναν-
τιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς Πελοπόννησον
πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελο-
πόννησον παρεδύετο: εἶτα τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκα Εὐ-
βοίας ἥπτετο: εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον οἰκέτι
πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς Ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους
ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέστησε. μετὰ ταῦ-
τα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς
Χερρόνησος ἐσώθη καὶ Βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμ-
μαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δό-

ξαι

ἔχει, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο: τῶν δὲ ἀδικουμένων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν, ἡ σωτηρία περιεγένετο: τοῖς δ᾽ ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι. πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν, ἃ προείπατε αὐτοῖς. καὶ μὴν ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης ὥστ᾽ ἔχειν ὠρεὸν: πολλὰ δὲ κλείταρχος, ὥστ᾽ ἔχειν ἐρετρίαν: πολλὰ δ᾽ αὐτὸς ὁ φίλιππος, ὥστε ταῦθ᾽ ὑπάρχειν ἐφ᾽ ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι. μὴ δὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει, μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ καὶ πάντων ἥκιστα, σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλειτάρχου, καὶ τοῦ φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ᾽ ἀφικνούμενοι παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν. οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε: σοὶ δ᾽ ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδὲν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβὼν, βοῶ δ᾽ ἀναλώσας. ἀλλ᾽ οὐ σύ γε: ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέ ποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναρρηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κη-

ῥύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' αὐτὸς αἰσχίνης παρὼν, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο, καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ χαιρωνίδου ἡγεμόνος ἄρχοντος γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρεάῤῥιος εἶπεν: ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καὶ τινας τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς: τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν, καὶ τὸν ἀγωνοθέτην: εἶπεν ἀριστόνικος φρεάῤῥιος. Ἔστιν οὖν ὅς τις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμὸν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς

λως ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει· ἐὰν δ' ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐν οἷς ταῦτ' ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει· τῷ νικᾶν, ὅτ' ἐβουλεύεσθε, λέγων, καὶ γράφων· τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοί, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι· τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ' ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει: ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθα ἐπεισάκτῳ. βουλόμενος τῆς σιτοπομπείας κύριος γενέσθαι παρελθὼν ἐπὶ θρᾴκης, βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον: ὡς δ' οὐκ ἤθελον, οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματι βαλόμενος πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκέτ' ἐρωτήσω: δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν: ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι

κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων, καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς διδούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκέτ' ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις, καὶ εὐωνοτέροις διήγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν: ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ δὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προήρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς βυζαντίων στεφάνους, καὶ τοὺς περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

Ψήφισμα βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος βοσπορίχω δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν: ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ἔν τε τοῖς προγεγενημένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται ἐν τῷ παρεστακότι καιρῷ, φιλίππω τῷ μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναστάσει βυζαντίων, καὶ περινθίων, καὶ τὰν χώραν δαιόντος,

καὶ δενδροκοπέοντος, βοηθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἅμμε ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν. καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως: δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῶν Βυζαντίων, καὶ Περινθίων, ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, κτᾶσιν γᾶς, καὶ οἰκέαν προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι *ποτὶ τὰν θέλον, ποτὶ τὰν βωλάν: καὶ τὸν δᾶμον παρὰ τοῖς περὶ τὰ ἱερά: καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἦμεν πάσαν πρὸς τὰν λειτουργίαν: στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ Βοσπόρῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν ἀθηναίων ὑπὸ τῷ δάμῳ τῶν Βυζαντίων καὶ Περινθίων: ἀποστεῖλαι δὲ καὶ δωρειῶσιν ἐς τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι πανηγύριας, ἴσθμια, καὶ νέμεα, καὶ ὀλύμπια, καὶ πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τὸν στέφανον, ᾧ συστεφαίωται ὁ δᾶμος ὁ ἀθηναίων ὑφ' ἡμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ ἕλληνες πάντες ἀθηναίων ἀρετάν, καὶ τὰν Βυζαντίων, καὶ Περινθίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν χερρονήσῳ στεφάνους.

Ψήφισμα χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστόν, ἐλαιοῦντα, μάδυτον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα: καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγα-

θῶν πλείστων αἴτιος γέγονε χερρονησίταις, ἐξελό-
μενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας,
τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά· καὶ ἐν τῷ μετὰ
ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει δ᾽ εὐχαριστῶν, καὶ
ποιῶν ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο
κοινῷ βουλευτηρίῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ χερρόνη-
σον, καὶ βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν ἑλλή-
σποντον ὑπὸ φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶ-
σθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ, καὶ
ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν, καὶ
τὴν φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γε φίλος, καὶ σύμμαχος
ὢν τοῖς βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ
πάντων. οὗ, τί γένοιτ᾽ ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον; ὑ-
μεῖς δ᾽ οἱ, καὶ μεμψάμενοι πολλὰ, καὶ δίκαια ἂν
ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑ-
μᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνη-
σικακοῦντες, οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους,
ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε: ἐξ ὧν δόξαν, εὔ-
νοιαν, παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν, ὅτι πολλοὺς
μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαν-
τες ἴσασι: δι᾽ ὅν τινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται,
σύμβουλον λέγω, καὶ ῥήτορα, πλὴν δι᾽ ἐμὲ, οὐδ᾽ ἂν
εἷς εἰπεῖν ἔχοι. Ἵνα τοίνυν, καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς
κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι
δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομι-
μνή-

μιμνήσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον
τῷ ψευδεῖς εἶναι, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδό-
τας ἡγοῦμαι: ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστ᾽ ἦσαν ἀλη-
θεῖς, οὕτως, ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασιν,
συμφέρειν χρήσασθαι. ἓν, ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ᾽
ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν,
καὶ ταῦτ᾽ ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ, καὶ πόλιν
κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ
τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, λακεδαιμονίων γῆς, καὶ θαλάττης
ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων
ἁρμοσταῖς, καὶ φρουραῖς, εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν
βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνάς, τὰς
ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κε-
κτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον, καὶ πάλιν οὐ πολ-
λαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθη-
ναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κοριν-
θίοις, καὶ θηβαίοις τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πόλε-
μον πραχθέντων: ἀλλ᾽ οὐκ ἐποίουν τοῦτο οὐδ᾽ ἐγ-
γύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχύνη, οὔθ᾽ ὑπὲρ
εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων: ἀλλ᾽ οὐ
ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ᾽ ἑαυτούς,
ἀλλ᾽ ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς
ἑαυτοὺς διδόναι ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. Πέ-
ρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνα-
τος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ: δεῖ

δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ
τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπί-
δα, φέρειν δ' ὅ,τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως. ταῦτ' ἐ-
ποίουν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ἡμῶν οἱ πρε-
σβύτεροι: οἳ λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ'
εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικη-
κότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ θηβαῖοι κρατήσαντες
ἐν λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκώλυσαν, οὐ
φοβηθέντες τὴν τότε θηβαίοις ῥώμην, καὶ δόξαν
ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἷα πεποιηκότων ἀνθρώ-
πων κινδυνεύσετε διαλογισάμενοι: καὶ γάρ τοι πᾶ-
σι τοῖς ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων, ὅτι κἂν ὁτιοῦν-
τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτῳ τὴν ὀργὴν εἰς τἄλ-
λα ἔχετε: ἂν δ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐλευθερίας κίνδυ-
νός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσε-
τε, οὔτε ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕ-
τως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων θη-
βαίων τὴν εὔβοιαν, οὐ περιείδετε: οὐδ' ὧν ὑπὸ θε-
μίσωνος, καὶ θεοδώρου περὶ ὠρωπὸν ἠδίκησθε, ἀνε-
μνήσθητε: ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις τῶν ἐθε-
λοντῶν τριηραρχῶν τότε πρῶτον γενομένων τῇ πό-
λει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καί τοι,
καλὸν μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον: πολ-
λῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον, τὸ καταστάντες κύριοι καὶ
τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι ταῦτα δι-
καίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν

ὧν ἠδίκηντο, ἐν οἷς ἐπιστεύθη τε, ὑπολογιστέα μοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους, πεζὰς στρατείας, καὶ πάλαι γεγονυίας, καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν: ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων ἕνεχ' Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις, καὶ τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακεῖν νὴ Δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν, δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμφέροντα; καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον, οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; Βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην, καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, εἶτα ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια

ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους: τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοῖς δευτέροις, καὶ τρίτοις οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥς τε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον: εἰ δὲ μὴ, καταβαλόντα ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι: τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν: ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι: καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελής: οὐδὲ γὰρ τριηράρχοις ἔτι ὠνόμαζον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὡς τε δὴ ταῦτα λυθῆναι, καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι, οὐκ ἔσθ' ὅ, τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν. εἶτα τοὺς καταλόγους τόν τε ἐκ τοῦ προτέρου νόμου, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος πολυκλέους μηνὸς βοηδρομιῶ-

νος ἕκτη ἐπὶ δέκα φυλῆς πρυτανευούσης ἱπποθοωντίδος δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον εἰς τὸ τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων. καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλή, καὶ ὁ δῆμος. καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων γραφὴν δημοσθένει πατροκλῆς φλυεύς: καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα. ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν, ἕως τριῶν πλοίων, καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω, καὶ οἷς ἐλάττων ἡ οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα. Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν, δοκῶ, ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἄν, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι

θυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀπο-
φυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον,
καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πό-
λεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν
ἐμὸν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώπο-
τε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνυχίᾳ
ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη: οὐ
τριήρης οὔτ' ἔξω καταλειφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πό-
λει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι.
καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτα ἐ-
γίγνετο. τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ λειτουρ-
γεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέ-
βαινεν. ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους με-
τήνεγκα τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγί-
γνετο. καὶ μὴν, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαί-
νου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πο-
λιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι, καὶ τιμαὶ, καὶ δυ-
νάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. βάσκανον δὲ καὶ πι-
κρὸν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμὸν, οὐ-
δὲ ταπεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταὐτὸ τοί-
νυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύμασι,
καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φανήσομαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πό-
λει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον, ἢ τὰ
τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ' ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς
τὰ Φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα, αἰτὶ
τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμφερόντων. Ἡγοῦμαι

τοίνυν

τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ τῶν εὐθυνῶν. τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστά τε ἔπραττον, καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ, καὶ πρόθυμος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί μοι νομίζω. καί τοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων, καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν. εἶτα κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι. Τῶν μὲν οὖν λόγων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω διακυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς οἶμαι ὑμᾶς μανθάνειν, οὔτ' αὐτὸς ἠδυνάμην συνιέναι τοὺς πολλούς. ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος πολλάκις διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ, ὧν ἢ διακεχείρικα, ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν, ὧν μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι, ἀκούεις αἰσχίνη, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος τοσαύτης ἀδικίας, καὶ μισανθρωπίας μεστὸς, ὥστε τὸν δόντα τι τῶν ἰδίων καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρωπον, καὶ φιλόδω-

ρον,

ἔον, τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς δὲ τοὺς συκο-
φάντας ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύνας ὧν ἐ-
πέδωκεν, ἐφιστάναι; οὐδ' εἷς δήπου. εἰ δέ φησιν οὗτος, δει-
ξάτω, κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν ὅτι ἐπὶ
τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, ἐπή-
νεσεν αὐτόν φησιν, ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα. οὐ περὶ
τούτων γε οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς
ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα,
φησι. καὶ δι' αὐτό γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι
τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ
μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων
προσδεῖται: ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δι-
καία ἐστὶ τυγχάνειν. διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὁδὶ περὶ
ἐμοῦ, ὅτι δ' οὕτω ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς
νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ὥρι-
σται, ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν
γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖ-
το, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν. εἶθ' ὅτε τὰς ἀ-
σπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐ-
στεφανοῦντο. εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων
ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον
γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ δι-
δόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέ-
σται: ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐ-
θύνας ὑφέξειν. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε

τὰ

τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτά, λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἄρχων ἦν Δημόνικος φλυεὺς βοηδρομιῶνος ἕκτη μετ' εἰκάδα, ὅτε γνώμη βουλῆς, καὶ δήμου καλλίας φρεάρριος εἶπεν: ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φιάλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι, καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε, καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον: καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.

Ψήφισμα.

Εἶπε καλλίας φρεάρριος πρυτανέων λεγόντων βουλῆς γνώμη: ἐπειδὴ χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν ἀποσταλεὶς εἰς σαλαμῖνα, καὶ διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινων ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκοις ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι χαρίδημον, καὶ διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι, καὶ διονυσίοις

τραγῳδοῖς καινοῖς: τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας. Τούτων ἕκαστος αἰσχίνη. τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν, ὑπεύθυνος ἦν: ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ. ταυτὰ γὰρ δὴ καὶ δεῖ μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα. καὶ ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα, ὑπεύθυνος: ἦρχον καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα νὴ δία. ἀλλ' ἀδίκως ἦρξας; εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταὶ, οὐ κατηγόρεις; Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ, ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει, συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος εὐθυκλέους πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης οἰνηΐδος κτησιφῶν λεωσθένους ἀναφλύστιος εἶπεν: ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς. καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ. καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωρικοῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην

δημο-

Δημοσθένους παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκα-
γαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν
δῆμον τὸν ἀθηναίων· καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στε-
φάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ
διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως
ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην. Οὐκοῦν ἃ μὲν
ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι. ἃ δ' ἀπο-
φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γίγνεσθαί μοι, ταῦτ'
ἐσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολο-
γῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι πα-
ρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ
θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη
πρὸς θεῶν, οὐχ ὁ τοιοῦτος; καὶ μὴν περὶ τοῦ γε ἐν
τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους
κεκηρῦχθαι, παραλείπω: καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς
ἐστεφανῶσθαι πρότερον: ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω
σκαιὸς εἶ, καὶ ἀναίσθητος αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασαι
λογίσασθαι, ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει
ζῆλον ὁ στέφανος, ὅποι ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στε-
φανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γί-
γνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς
τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται: καὶ τοὺς ἀπο-
διδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφα-
νουμένου: διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφε.
λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.

Νόμος.

Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ: τούτους δὲ ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι. Ἀκούεις αἰσχίνη τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος, ἢ ἡ βουλὴ στεφανώσηται· τούτους δὲ ἀναγορευέτω. τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζῃς ἐπὶ τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός: καὶ νόμους τοὺς μὲν, μεταποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγινώσκεσθαι, τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι. ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγῃς ἃ δεῖ προσεῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος: ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλλ' οὐ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πολιτεύμασι γινωσκομένους: καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων, ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καί τοι καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες, ἀθηναῖοι ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι: τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι: τὴν δὲ λοιδορίαν, βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὐτῶν φύ-

σιν

σιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείληφα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδίων, κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ᾽ ἵνα ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δὲ ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σε τις, αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρόν, ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ; ἐμὸν δηλονότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ᾽ ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν. οὗ δ᾽ ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις τούτων πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ᾽ ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας; ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ἧς, ἐμὸς δὲ προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται: δεῖ δέ με ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς

τῶν, καὶ τίνων, ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν,
καὶ λόγους τινὰς διαστρέφει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ
ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; εἰ
γὰρ αἰακὸς, ἢ ῥαδάμανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγο-
ρῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος, περίτριμμα ἀγο-
ρᾶς, ὄλεθρος γραμματεὺς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι
ταῦτ' εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους πο-
ιήσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα ὦ γῆ καὶ
ἥλιε καὶ ἀρετὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα: καὶ πάλιν σύνεσιν
καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ
αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται. ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούε-
τ' αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ ἀρετῆς ὦ κάθαρμα; ἢ τοῖς
σοῖς τίς μετουσία; ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις; πό-
θεν λαβόντι; ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας
σοὶ θέμις μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυ
χηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐδὲν,
ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειε: τοῖς δὲ ἀ-
πολειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σὺ, προσποιουμένοις δὲ
ὑπ' ἀναισθησίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν
ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δοκεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν.
Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ, τι χρὴ περὶ σοῦ, καὶ τῶν σῶν εἰ-
πεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὡς ὁ πα-
τήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ' ἐλπία τῷ πρὸς τῷ
θησείῳ διδάσκοντι γράμματα χοίνικας παχείας
ἔχων καὶ ξύλον: ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερι-
νοῖς γάμοις ἐν τῷ κλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ

ἥρῳ

ἥρῳ χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα, καὶ τριταγω-
νιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε. ἀλλ' ὡς ὁ τριηραύλης
Φορμίων ὁ Δίωνος τοῦ Φρεαρρίου δοῦλος ἀνέστησεν
αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ νὴ
τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσή-
κοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δό-
ξω προῃρῆσθαι λόγους: ταῦτα μὲν οὖν, ἐάσω: ἀπ'
αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν, ἄρξομαι. οὐδὲ γὰρ ὧν
ἔτυχεν, ἦν: ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ
ποτε, ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν οὖν καὶ πρῴην ἅμα ἀ-
θηναῖος, καὶ ῥήτωρ γέγονε: καὶ δύο συλλαβὰς προσ-
θεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ τρόμητος, ἐποίησεν ἀτρό-
μητον: τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ γλαυκοθέαν
ὠνόμασεν: ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλου-
μένην καὶ τοῦ πάντα ποιεῖν, καὶ πάσχειν δηλονότι
ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν. πόθεν γὰρ ἄλλο-
θεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ, καὶ πονηρὸς φύ-
σει, ὥς τε ἐλεύθερος ἐκ δούλου, καὶ πλούσιος ἐκ πτω-
χοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς
ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολι-
τεύῃ. καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄ-
ρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω: ἃ δ' ὑπὲρ τῶν
ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀνα-
μνήσω. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα
ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος φιλίππῳ τὰ νεώ-
ρια ἐμπρήσειν τὰ ὑμέτερα εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν:

ὃν λαβόντες ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ, καὶ καταστήσαντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων, ἄνευ ψηφίσματος ἀφεθῆναι ἐποίησε: καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς, ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ σεμνολόγου τουτουί. νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὰ τότε τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας, ἀφ' ἧσπερ πολλὰ προΐεσθαι τῶν κοινῶν, ὡς προείλεσθε κἀκείνην, καὶ κυρίαν τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην: ὑπερίδην δὲ λέγειν προσέταξε: καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε. καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε:

κάλ-

καλλίας σουνιεὺς, ζήνων φλυεὺς, κλέων φαλη-
ρεὺς, δημόνικος μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ
χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ
ἐν δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες
ἡμεῖς ἐκρίναμεν ὑπερίδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ
τῆς πόλεως λέγειν. καὶ ἀπεστάλη ὑπερίδης. Οὐκοῦν
ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βου-
λὴ, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε μὲν προδότην
εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν. ἓν μὲν τοίνυν τοῦ-
το τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γε: οὐ
γὰρ οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκε-
σθε, ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάν-
τιον, καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέ-
πεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πό-
λιν, καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι
θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐκ
εἶξα, οὐδ' ὑπεχώρησα: ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον: καὶ τὰ
τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα: ἀλλ' ἀδικοῦν-
τα φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς
ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν.
οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τὰ ἐναντία ἐμαρτύρει τῇ
πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ. καὶ οὐκ ἀπόχρη ταῦ-
τα: ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον ἀναξίνῳ τῷ
κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν ἐλήφ-
θη. καί τοι ὅς τις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι
μόνος μόνῳ συνῄει, καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς

ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος, καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι, καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τηλέδημος κλέωνος, ὑπερίδης καλλαίσχρου, νικόμαχος διοφάντου, μαρτυροῦσι δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι αἰσχίνην ἀτρομήτου κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς, εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν, καὶ κοινολογούμενον ἀναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ νικίου ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. Μυρία τοίνυν ἕτερ᾽ εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει: πολλ᾽ ἂν ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ᾽ ἐπηρεάζων εὑρέθη: ἀλλ᾽ οὐ τίθεται ταῦτα παρ᾽ ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ᾽ ἣν προσῆκεν, ὀργήν. ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν, καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀνταλλαττόμενοι. διόπερ ῥᾷόν ἐστι, καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ, δεινὸν μὲν ὦ γῆ καὶ

θεοί:

θεοί· πῶς γὰρ οὔ, καὶ τῆς πατρίδος; δότε δέ, εἰ βού-
λεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη
τὰ πλοῖα ἐσεσύλητο, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν
ἀττικὴν ἐπορεύετ' ἄνθρωπος, οὐκέτι ἐν ἀμφισβη-
τησίμῳ τὰ πράγματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλε-
μος, ὅ,τι μὲν πώποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκα-
νος οὑτοσὶ ἰαμβειογράφος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι· οὐδ'
ἔστιν οὔτε μεῖζον, οὔτ' ἔλαττον ψήφισμα οὐδὲν αἰ-
σχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει. εἰ δέ φησιν,
νῦν δειξάτω ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὕδατι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐ-
δέν. καί τοι, δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν
τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν,
μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν
συμφέρον ζητοῦντα, μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τούτων
ἀμείνω. ἆρ' οὖν οὐδὲ ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδὲ ἔγραφεν,
ἡνίκα ἐργάσασθαί τι δέοι κακὸν ὑμᾶς; οὐμὲν οὖν
ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα, καὶ φέρειν ἠδύ-
νατο ὡς ἔοικεν ἡ πόλις, ἃ ποιῶν οὗτος ἐλάνθανεν·
ἓν δ' ἐπεξειργάσατο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοιοῦτον,
ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς
πολλοὺς ἀνάλωσε λόγους. τὰ τῶν ἀμφισσέων τῶν
λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὡς διαστρέψων τἀλη-
θές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ.
οὐδέ ποτ' ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυτῷ·
οὐχ οὕτω πολλὰ ἐρεῖς. καλῶ δὲ ἐναντίον ὑμῶν, ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας,

ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικήν, καὶ τὸν ἀπόλ-
λω τὸν πύθιον, ὅς πατρῷός ἐστι πόλει, καὶ ἐπεύχο-
μαι πᾶσι τούτοις: εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποι-
μι, καὶ εἶπον τότ᾽ εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον
εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγματος
ἁπτόμενον, ἔγνων γὰρ εὐθέως, ἔγνων, εὐτυχίαν μοι
δοῦναι, καὶ σωτηρίαν: εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονι-
κείας ἰδίας ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ,
πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν
ταῦτ᾽ ἐπηράμαι, καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ σφοδρῶς;
ὅτι καὶ γράμματ᾽ ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα,
ἐξ ὧν ταῦτ᾽ ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ
πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι,
μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων
ὑποληφθῇ. ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτι τοὺς τα-
λαιπώρους φωκέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ
δεῦρ᾽ ἀπαγγείλας. τὸν γὰρ ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον,
δι᾽ ὃν εἰς ἐλάτειαν ἦλθε φίλιππος, καὶ δι᾽ ὃν ᾑρέθη
τῶν ἀμφικτυόνων ἡγεμών, ὃ ἅπαντα ἀνέτρεψε τὰ
τῶν ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας καὶ
πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. καὶ τό-
τ᾽ εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν εἰσάγεις αἰσχί-
νη, πόλεμον ἀμφικτυονικὸν, οἱ μὲν ἐκ παρακλή-
σεως συγκαθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν: οἱ δὲ, ἐθαύ-
μαζον, καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν

ἐπάγειν

ἐπάγει με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἤ τις δὲ ἡ φύσις,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμά-
των, καὶ τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς
ἐπράχθη νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε.
καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα
ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν. καὶ ὅση δει-
νότης ἦν ἐν τῷ Φιλίππῳ, θεάσασθε. οὐκ ἦν τοῦ
πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλαγὴ Φι-
λίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιή-
σειε τῇ πόλει: ἀλλὰ καί περ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν
στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅ-
μως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπα-
σχε κακά: οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γι-
γνομένων οὐδέν, οὔτ' εἰσήγετο, ὧν ἐδεῖτο αὐτῷ. ἦν
δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείττων τότε ὑμῶν, οὔτε
εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατός, μήτε θετταλῶν
ἀκολουθούντων, μήτε Θηβαίων διϊέντων. συνέ-
βαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὁποίους
δήποθ' ὑμεῖς ἔπεμπε στρατηγούς, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε, αὐ-
τῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις
κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας ἢ
τοὺς Θετταλοὺς, ἢ τοὺς Θηβαίους συμπείθοι βαδίζειν
ἐφ' ὑμᾶς, οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν,
ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν, ἡγε-
μὼν αἱρεθῇ, ῥᾶον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι,
τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ; θεάσασθε ὡς εὖ. πό-

λεμον

λεμον ποιῆσαι τοῖς ἀμφικτύοσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν: εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτον ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων, ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγοῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς, καὶ πάντας φυλάξεσθαι. ἂν δὲ ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ' ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' ὑμῖν γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλαγόρας οὗτος, καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλ' ἀφεὶς καὶ παριδὼν, ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη: καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθὼν, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων, καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται, οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν αὐτοῖς ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς

πόλεως

πόλεως συντελέσασθαι. τίς ἂν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς, ἀπὸ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ, τὸν εἰδότα δεῖξον, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. ἀλλὰ καινῇ προφάσει ταύτῃ κατεσκευάσθη καὶ ψευδεῖ. περιϊόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροὶ, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν: τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον, ὁ κόττυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν. ὡς δὲ οἱ μὲν, οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι, καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι: καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν: ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιρραίαν ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιρραίοις καὶ λοκροῖς, τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι καὶ μεθ' ὑμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε. νῦν δὲ τότε γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι: μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς:

εἶτα

εἶτα μέν τοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. Δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται. ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν: ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.

Ἕτερον δόγμα. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι, καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα: πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον:

μένον: καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο. εἰσὶ γὰρ, καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε:

Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτη ἐπιδεκάτη. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ φίλιππος: ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ, ταῦτ' ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ, οὗτος ἦν. λέγε.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοποννησίων ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς, καὶ τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροὶ οἱ καλούμενοι ὀζόλαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. ὥστε συναντᾶτε

μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φωκίδα ἔχοντες ἐπισιτισμὸν
ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου,
ὡς ἡμεῖς ἄγομεν· ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος·
ὡς δὲ κορίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσα-
σι, πανδημεὶ χρησόμεθα· τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν
μὴ χρωμένοις, ἐπιζημίοις. Ευτυχεῖτε.

Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ
τὰς ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα
συμπαρασκευάσας αὐτῷ; τίς ὁ τὰς προφάσεις
ταύτας ἐνδούς; τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων
μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι περιιόντες, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέ-
πονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνὸς, ἀλλ' ὑπὸ
πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί.
ὧν εἷς οὗτός ἐστιν· ὃν εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀλη-
θὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλι-
τήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰ-
πεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα
παρασχὼν, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως
ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω.
πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν περὶ
τῆς ἀληθείας. Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ
τῆς πατρίδος τούτῳ πεπραγμένων ἁψαμένῳ, εἰς
ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖ-
χθαι. ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκα εἰκότως ἀκούσετέ μου·
μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ
ἐγὼ

ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑ-
μεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ
ἐγὼ Θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς, ὑπὸ τῶν τὰ Φι-
λίππου φρονούντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκα-
τέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς
πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν Φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι
παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθ' ἓν φυλαττομένους, εἰς
ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως
ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γένοιτο, παρατηρῶν διετέ-
λουν. οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα
συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς Ἀριστοφῶν-
τα, καὶ πάλιν Εὔβουλον, πάντα τὸν χρόνον βουλομέ-
νους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦθ' ὁμογνω-
μονοῦντας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος, κολα-
κεύων παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσχύνῃ
κατηγορῶν. ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί,
ἐκείνων πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρό-
τερον, ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάν-
των. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλε-
μον, τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ
τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτοῦ τὴν πρὸς τοὺς Θη-
βαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν Φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡ-
μᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον. καὶ
εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρὸν, οὐδ' ἀναλαβεῖν αὐ-
τοὺς ἂν ἠδυνήθημεν, οὕτω μέχρι πόρρω προήγα-

γον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτονὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης ἐρεχθηΐδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη. ἐπειδὴ φίλιππος ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ καὶ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ' οὐδὲν ποιούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν, μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μὴ, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς, σίμος ἀναγυράσιος, εὐθύδημος φλιάσιος.* βουλαγόρας, ἀλωπεκῆθεν.

Ἕτερον ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου, μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη. ἐπειδὴ φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλ-

λεται

λέγεται καταστῆσαι, παρεσκευάσθαι δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς αἰοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται. καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς, νέαρχος σωσινόμου, πολυκράτης ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ εὔνομος ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀπόκρισις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἣν μὲν ἀπαρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλούς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτούς. βέλτιον δὲ αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας, συνθηκῶν μνημονεύετε, καὶ τὰς αἰοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέν τοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν, συγκατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς αἰοχάς, ἄνπερ

τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες, τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔῤῥωσθε.

Απόκρισις Θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, Θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολὴν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε. πυνθάνομαι μέντοι, ὅτι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν, βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταίνους γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίνωσκον, ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον, ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ κατὰ πολλὰ, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ, ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπὴν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως.

Ἔῤῥωσθε.

Οὕτω διαθεὶς ὁ φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν ἅπ γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων.

βαίων. ἀλλὰ μὴν, τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει
θόρυβον, ἴστε μὲν ἅπαντες, μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅ-
μως, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν,
ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς Ἐλά-
τεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν, εὐθὺς ἐξα-
ναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες, τούς τε ἐκ τῶν σκη-
νῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ γέρρα
ἐνεπίμπρασαν. οἱ δὲ, τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμ-
ποντο, καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν, καὶ θορύβου
πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ,
οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βου-
λευτήριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε,
καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι,
πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλ-
θεν ἡ βουλὴ, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσ-
ηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον,
κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀγορεύειν
βούλεται, παρῄει δ' οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κή-
ρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο οὐδεὶς,
ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων
δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πα-
τρίδος φωνῆς τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἣν γὰρ ὁ
κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοι-
νὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι, εἰ
μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελ-
θεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς, καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι

ἀναστάντες, ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε (πάντες γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε.) εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες. καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς τίνος ἕνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ Φίλιππος, καὶ τί βουλόμενος. ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδώς, μήτ' ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν, οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν εἴσεσθαι, οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν, ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγώ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε. προσέχοντες τὸν νοῦν. ἑνὸς μέν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγώ, τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον, ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς. ἑτέρου δέ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον, πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς ἄλλης πάσης πολιτείας ἔσεσθε ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μέν, ὡς ὑπαρχόντων Θηβαίων φίλων Φιλίππῳ, λίαν θορυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡγοῦμαι. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως

ἐτύγ-

ἐτύγχανεν ἔχων, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν ἐλα-
τείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι μέν-
τοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θηβαίοις, ἥκει, σα-
φῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτα ἔφην, ἀκού-
σατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι Θηβαίων, ἢ
ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας εὐτρέπισται, τοὺς δ' ἀ-
παρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμέ-
νους, οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται,
καὶ τίνος ἕνεκα τὴν ἐλάτειαν κατείληφε, πλησίον
δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα; τοὺς μὲν
ἑαυτοῦ φίλους, θρασεῖς ποιῆσαι, καὶ ἐπᾶραι τοὺς
δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι
φοβηθέντες, ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ
μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς ἔφην ἐν τῷ παρόν-
τι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς,
τούτου μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν
ἐχθρῶν οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο φί-
λιππος ποιήσομεν, εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξα-
μένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ μιᾷ γνώ-
μῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλ-
θωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτέ μοι, καὶ πρὸς
τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν, περὶ ὧν ἂν λέ-
γω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν, καὶ
τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν
φημι δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φό-
βον, εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ

Θηβαίων (πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσὶν ἡμῶν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς ὁ κίνδυνος) ἔπειτα ἐξελθόντας ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα, ἐξ ἴσου γένηται τὸ παῤῥησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, εἰδόσιν ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ' ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε, ἄν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν, καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐκεῖσε βαδίζειν, καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι τούτῳ παραινῶ, πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι Θηβαίων μηδὲν, αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς, ἀλλ' ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ἂν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων μὲν ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλλον προορωμένων. ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι, καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν, ἐὰν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν, μηδὲ ταπεινὸν πεπραγμένον ᾖ. Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέ-

κατέ-

κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδὲ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ. οὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ θηβαίους. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα, τὸ τότε γενόμενον. καίτοι τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων, καλέσαις βάταλον, σὲ δὲ μὴ δὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ ὃν ἐν κολυττῷ ποτὲ οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος, οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα, ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα δημοσθένους.

Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους, φυλῆς πρυτανευούσης αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν. ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μακεδόνων βασιλεὺς, ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενη-

μένας

μβύας ἀυτοῦ συνθήκας πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δίκαια, καὶ πόλεις παρήρηται οὐδὲν ἀυτοῦ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ ἀθηναίων οὔσας, δοριαλώτους πεποίηκεν, οὐδὲν προαδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων. ἔντε τῷ παρόντι ἐπιπολὺ προάγει τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι. καὶ γὰρ ἑλληνίδας πόλεις τινὰς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ, καὶ τὰς πολιτείας καταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει, εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει, ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν ἀυτοῦ παρούσῃ τύχῃ καταχρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον ἀυτὸν βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων τὸ εἰς ἀυτὸν πλημμελεῖσθαι, νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνίδας πόλεις, τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν προγόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας καταδουλουμένους. διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέχουσι τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀναμνησθέντας τῆς

τῆς προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος ἐποιοῦντο τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν, ἢ τὴν ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν, καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις Ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν. πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, πρῶτον δὲ πάντων πρὸς Θηβαίους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν Φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας. παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν Φίλιππον, ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας. καὶ ὅτι ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν, εἴτι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις. εἰδὼς ὅτι αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν Ἕλλησι, καλὸν, ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον ἐστὶ καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ Ἀθηναίων δῆμος τὸν Θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ, ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας. καὶ γὰρ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ Πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς, κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις,

κρα-

κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέους ἐκγόνοις. καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ' ἐκείνου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ἡμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναίων δῆμος τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμφερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ ὅρκους δοῦναι, καὶ λαβεῖν. πρέσβεις, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεύς. ὑπερίδης κλεάνδρου, σφήττιος. μνησιθείδης ἀντιφάνους, φρεάρριος. δημοκράτης σωφίλου, φλυεύς. κάλλαισχρος διοτίμου, κοθωκίδης.

Αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγίνετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη. τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα, τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον, παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου, τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ συκοφάντης, ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὑτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τούτῳ βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον,

ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων, ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἐσθ' ὅ,τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι, μήτε ἦν, μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα ἐγὼ, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται, οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων, οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παριὼν, ἔλεγον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον. εἰπὲ, τίς ἢ λόγος ὃν τινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων, ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία; τίς πρᾶξις ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί; ἀλλὰ μὴν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἔμελλεν ὡς ἐδόκει τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάν-

πάντων γίγνεται. ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ, τὴν τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς, εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τῇ μάχῃ. ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. ἀλλ᾽ ὡς οὐχ ἅπαντα, ὅσα ἐνῆν κατ᾽ ἀνθρώπινον λογισμὸν, εἱλόμην, καὶ δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα· καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα ἐνεστησάμην, καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ᾽ ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ᾽ ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χειμὼν, μὴ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μείζων γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον, ἀφ᾽ ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον, καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ᾽ οὔτε ἐκυβέρνων τὴν ναῦν φήσειεν ἂν ὥσπερ οὐδ᾽ ἐστρατήγουν ἐγὼ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ᾽ ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο λογίζου, καὶ ὅρα, εἰ μετὰ Θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρὴ προσδοκᾶν, εἰ μὴ δὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους, ἀλλὰ Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ᾽ ἐκεῖνος ἁπάσας ἀφῆκε φωνάς; καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἀττικῆς τῆς μάχης γεγενημένης, τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν

πόλιν,

πόλιν, τί ἂν εἴ που πλησίον τῆς χώρας ταυτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ' οἶσθα ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι, πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει. τότε δὲ, οὐκ ἄξιον εἰπεῖν. ἅ γε μὴ δὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὐνοίᾳ, καὶ τῷ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ ἀκροωμένους, ἐπεὶ πρός γε τοῦτον τὸν κατάπτυστον, βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει μοι λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοι πρόδηλα τὰ μέλλοντα αἰσχίνη μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτε ἐβουλεύετο ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέγειν. εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις. ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγορεῖς, ἢ ἐγώ σου; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγώ σου πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω (καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι) ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δὲ οὔτε ἕτερα εἶπες βελτίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο) οὔτε εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σεαυτὸν παρέσχες. ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι. καὶ ἅμα ἀρίστρατος ἐν νάξῳ, καὶ

Ἀριστόλαος ἐν Θάσῳ, οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως
τοὺς Ἀθηναίων κεῖνται φίλους, καὶ Ἀθήνησιν Αἰσχίνης
Δημοσθένους κατηγορεῖ. καί τοι ὅπου τὰ τῶν Ἑλλήνων
ἀτυχήματα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι
μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος, ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ
ὅπου συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πό-
λεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι.
δηλοῖς δὲ ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ
πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκού-
των συμφέρειν; ἄφωνος Αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ
γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει; πάρεστιν Αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ
ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματα ὅταν τι κακὸν τὸ σῶ-
μα λάβῃ, τότε κινεῖται. Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμ-
βεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον
εἰπεῖν, καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑ-
περβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω
θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλ-
λοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ
προὔλεγες Αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κε-
κραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον
τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ προγόνων, ἢ
τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀπο-
τυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν
ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ. τότε δ' ἀ-
ξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα τού-
των, Φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν ἔσχεν αἰ-
τίαν.

ἦν, εἰ γὰρ ταῦτα περιεῖτο ἀκονιτὶ, περὶ ὧν οὐδένα
κίνδυνον ὅντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς
οὐχὶ κατέπτυσεν ἄν σου; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε, μη-
δ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν
τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ
μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμὼν δὲ
καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ' ὑπὲρ
τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν
ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πό-
λεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδο-
ξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρη-
μένης; τίς γὰρ οὐκ οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων,
ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων
πρότερον ἰσχυρῶν γεγενημένων Λακεδαιμονίων,
καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως, μετὰ πολλῆς χά-
ριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βού-
λεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευό-
μενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν τὸν Ἑλλήνων ἕτερον προεστά-
ναι. ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦτα, ὡς ἔοικε, τοῖς Ἀθηναίοις
τοῖς τότε πάτρια, οὐδ' ἀνεκτὰ, οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἠ-
δυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ
χρόνου πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράτ-
τουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ' ἀ-
γωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης,
κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ
ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέ-

ἔοις ἤθεσιν ὑμᾶς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ὥς τε καὶ τῶν
προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ' ἐπαινεῖ-
τε εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐ-
κείνων τὴν ἀρετὴν, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πό-
λιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες,
ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦτα
συμβουλεύσαντα θεμιστοκλέα, στρατηγὸν ἑλόμενοι,
τὸν δ' ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμε-
νον κύρσιλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτὸν,
ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτο-
ρα, οὔτε στρατηγὸν, δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς,
ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας αὐ-
τοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος,
οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλ-
λὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γο-
νεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης
καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει, ὁ δὲ καὶ τῇ
πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν,
ἀποθνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται
τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ
πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου. εἰ μὲν τοίνυν
τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ προήγαγον
ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις
οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμε-
τέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ

δείκνυ-

δείκνυμι ὅτι καὶ περὶ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ
πόλις, τῆς μὲν τοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πε-
πραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι, τῶν δὲ
τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πι-
κρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει
γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀπο-
στερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν
χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ
βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖ-
σθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμο-
σύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν
ὅπως ἡμάρτετε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁ-
πάντων ἐλευθερίας, καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀρά-
μενοι, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύσαν-
τας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς παρα-
ταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαν-
τας, καὶ τοὺς ἐπ' ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς
ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄν-
δρας, οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώ-
σασα τιμῆς, ἔθαψεν αἰσχίνη, οὐχὶ τοὺς κατορθώ-
σαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους. δι-
καίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι
πέπρακται, τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀπένειμεν
ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε, καὶ
γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς
καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος,

τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν
τίνος προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ ὦ
τριταγωνιστὰ περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πό-
λει παριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαί-
νειν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔδει, τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος;
δικαίως μὲν τ' ἂν ἀπέθανον. ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ, τάς τε
ἰδίας δίκας, καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν, ἀλλὰ τὰ
μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια, ἐπὶ τῶν ἰδίων
νόμων, καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προαι-
ρέσεις, εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα ἀποβλέ-
ποντας, καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ βακτη-
ρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ, καὶ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πό-
λεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν δεῖ, ὅταν τὰ δημόσια
εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν
οἴεσθε χρῆναι. Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγ-
μένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμά-
των παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων: ἐπανελθεῖν οὖν,
ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικό-
μεθα εἰς τὰς Θήβας, καταλαμβάνομεν Φιλίππου
καὶ Θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόν-
τας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους ἐν φό-
βῳ, τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέ-
γω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτοῦ, λέγε μοι τὴν
ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις.
καίτοι τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος
κέχρη-

ἐλέγχηται, ὥστ' εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν
καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἑ-
τέρως συμβάντων ἁπάντων, ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύ-
χην αἰτίαν εἶναι, καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥή-
τωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι πρα-
χθέντων, οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν
τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων,
μόνος αἴτιος εἶναι, πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γέ-
νοιτ' ἂν, ἢ καταρατότερος; λέγε τὴν ἐπισο-
λήν.

Ἐπισολή.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν,
προσῆγον ἐκείνους προτέρους, διὰ τὸ τὴν τῶν συμ-
μάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες, ἐδη-
μηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες,
πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ' ὅσα πώ-
ποτε ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις ἀναμιμνήσκον-
τες. τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόν-
θεσαν ὑπὸ Φιλίππου, χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι, ὧν
δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως βού-
λονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόν-
τας εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἐδείκνυσαν ὡς ᾤοντο, ἐκ
μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον, τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς
βοσκήματα, καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλα ἀγαθὰ,
εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφα-
σαν, τὰ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ
πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταὐτὰ

δὲ πάντα συντείνοντα, ἔλεγον. ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα, ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου, ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε. ἃ δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο. ἀκούσατε. λέγε ταυτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις Θηβαίων.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτε. ἐβοηθεῖτε. ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καί τοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα, ἓν μὲν, ἀνδρείας, ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης, τρίτον δὲ, σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ Φίλιππον. καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς δὲ, καὶ τοῖς παρὰ πᾶσιν ἐν πλείστῃ φυλακῇ, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες, σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατά γε ὑμᾶς, ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέ-

δου,

δου, οὐδεὶς οὐδὲν, οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν,
οὕτω σώφρονας παρέσχετε ὑμᾶς αὐτούς. δίς τε συμ-
παραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τ' ἐπὶ τοῦ
ποταμοῦ, καὶ τὴν χειμερινὴν, οὐκ ἀμέμπτους μό-
νον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε,
τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ. ἐφ'
οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι,
παρὰ δὲ ὑμῖν, θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἔ-
γωγε ἡδέως ἂν ἐροίμην αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράτ-
τετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις
μεστὴ, πότερον συνέθυε, καὶ συνευφραίνετο τοῖς
πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων
τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, οἴκοι καθῆστο; εἰ μὲν γὰρ πα-
ρῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ
ποιεῖ, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧς τῶν ἀρίστων ὄντων,
αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ
ἄριστα νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκό-
τας τοὺς θεούς; εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολω-
λέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλ-
λοι, ταῦτα ἐλυπεῖτο ὁρῶν; λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψη-
φίσματά μοι.

Ψηφίσματα θυσιῶν.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θη-
βαῖοι δὲ ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ
περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀ-
φ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ

τα ἐκεῖ πρᾶξαι ἐμαυτὸν ἔταττον. λέγε δὴ τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ Φιλίππου.

Ἐπιστολαί.

Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία Αἰσχίνη. ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε δι' ἐμέ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ περὶ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους· ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες, ὁ δὲ γραψάμενος Διώνδας τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα, τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐδὲ γραφέντα.

Ψηφίσματα.

Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν Ἀριστόνικος, νῦν δὲ Κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί, καὶ ταῦτ' Αἰσχίνης, οὔτ' ἐδίωξεν αὐτὸς, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησε, καί τοι τότε τὸν Δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα, καὶ τὸν Ὑπερίδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως, ἢ τόνδ' ἐδίωκε. διὰ τί; ὅτι τῷδε μὲν, ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ, τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι, ταὐτὰ γραψάντων, ἅπερ οὗτος νυνί. καὶ τὸ, τοὺς νόμους μηκέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα. τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐκρίνετο ἐφ' ἑαυτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν.

βεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐῶ οἶμαι τότε, ἃ νυνὶ ποιεῖ, ἐκ παλαιῶν χρόνων καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προήδει μηδεὶς, μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι, διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους, καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν. οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐγγὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημένων ὑμῶν, καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάντες ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματ' ἐλέγχους φυγὼν, νῦν ὕστερον ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων, ὥς γέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, καὶ λόγων κρίσιν, οὐχὶ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται, καὶ φησὶ προσήκειν, ἧς μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι. ὥσπερ δὲ ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ, λογίζησθε, κἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ φύσει, πᾶν ὅ,τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος, ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολή-

ψέως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ δίκαια λέ-
γει, μετατίθεσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς,
ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους (οὐ γάρ ἐστιν
ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός) ἀλλ᾽ ἀναμι-
μνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ
μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πο-
λιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους
μετὰ φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάν-
τες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ᾽ ὑμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖ-
νον κωλύειν ἐποίησεν. ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τῇ ἀττικῇ τὸν
πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως,
ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι. ἀντὶ δὲ τοῦ, τοὺς λῃ-
στὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς εὐβοίας, ἐν εἰρή-
νῃ τὴν ἀττικὴν, ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλε-
μον, ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸν ἑλλήσποντον ἔχειν φίλιππον λα-
βόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαντίους
μεθ᾽ ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν
ἔργων λογισμὸς φαίνεται, ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα,
ἀλλ᾽ οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσε-
ται σκέψασθαι; καὶ οὐκ ἔτι προστίθημι, ὅτι τῆς μὲν
ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέ-
στη φίλιππος ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέ-
βη, τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγ-
μάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐ-
πλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κε-
κόμισθε. ἀλλ᾽ ἐῶ ταῦτα. Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ᾽ εἰ-

πανακοινήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως
ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν
ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα πλάτ-
των, καὶ ῥήματα καὶ σχήματα μιμούμενος, (πά-
νυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς, γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων
πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διε-
λέχθην ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ
παρήνεγκα) ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκό-
πει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνά-
μεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄειν, καὶ τίνας συνή-
γαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ, καὶ πῶς εἶχε τὰ
τῶν ἐναντίων, εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυ-
νάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν, εἰ δὲ
πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ
τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω. καὶ σκοπεῖτε, εἰ δικαίως
χρήσομαι τῷ λόγῳ. δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ
πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀ-
σθενεστάτους. οὔτε γὰρ Χίος, οὔτε Ῥόδος, οὔτε Κέρκυρα
μεθ' ἡμῶν ἦν. χρημάτων δὲ σύνταξιν, εἰς πέντε καὶ
τετταράκοντα τάλαντα, καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγ-
μένα. ὁπλίτην δέ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐ-
δένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ μάλιστα ὑ-
πὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν, τοὺς περι-
χώρους ἅπαντας ἔχθρας, ἢ φιλίας ἐγγυτέρω, με-
γαρέας, θηβαίους, εὐβοέας. καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως
οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ

ταῦ-

ταῦτ' εἰπεῖν ἀλλ' οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου πρὸς
ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρ-
χε τῶν ἀκολουθούντων, αὐτὸς αὐτοκράτωρ ὢν, ὃ
τῶν εἰς τὸν πόλεμον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων, εἶθ' οὗ-
τοι τὰ ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ, ἔπειτα χρη-
μάτων εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν, ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ
προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ
βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρι-
νόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανόμων, οὐδ' ὑ-
πεύθυνος ὢν οὐδενὶ, ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς δεσπό-
της, ἡγεμὼν, κύριος ἁπάντων. ἐγὼ δ' ὁ πρὸς τοῦ-
τον ἀντιτεταγμένος, (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξετάσαι δί-
καιον) τίνος κύριος ἦν; οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ δη-
μηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγὼ, ἐξ ἴσου
προὐτίθετε ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ
ἐμοὶ, καὶ ὅσα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ, πολλὰ δ' ἐ-
γίγνετο τοιαῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν,
ταῦθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῄτε βεβουλευμένοι. ἀλ-
λ' ὅμως ἐκ τοιούτων ἐγὼ ἐλαττωμάτων, συμμά-
χους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας, ἀχαιοὺς, κορινθί-
ους, θηβαίους, μεγαρέας, λευκαδίους, κερκυραίους.
ἀφ' ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχί-
λιοι δ' ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνή-
χθησαν. χρημάτων δὲ, ὅσων ἠδυνήθην ἐγὼ, πλεί-
στην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς
θηβαίους δίκαια αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας ἢ

τὰ πρὸς Εὐβοέας, ἢ περὶ τὴν ἴσων καὶ διαλέγῃ,
πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ πρότερον τὴν ὑπὲρ τῶν
Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακο-
σίων οὐσῶν τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις πα-
ρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρί-
νουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδὲ ἀγανα-
κτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο (αἰσχρὸν γὰρ) ἀλλὰ
τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς
Ἕλλησι περιστάντος, αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς
τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χα-
ρίζῃ χάριτας τουτοισί, συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν
λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ', ὢν ἐν τῇ
πόλει καὶ παρών, ταῦτ' ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο
παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἂν
ἐβουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματα, ἔδει δέ-
χεσθαι; ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡ-
μῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος, καὶ χρήμα-
τα προσθήσων, ὑπῆρχεν ἕτοιμος. ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ
τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε,
εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλ-
θον αἱ πόλεις, καὶ προσέθεντο Φιλίππῳ, καὶ ἅμα
Εὐβοίας, καὶ Θηβῶν, καὶ Βυζαντίου κύριος κατέ-
στη, τί ποιεῖν ἂν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀν-
θρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς
ἀπηλάθησαν, βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ
μὲν Ἑλλησπόντου διὰ Βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέ-

στηκε,

ἔστηκε, καὶ τῆς σιτοπομπίας τῆς τῶν Ἑλλήνων κύριος
γέγονε, πόλεμος δ᾽ ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν Ἀττι-
κὴν διὰ Θηβαίων κεκόμισται, ἄπλους δ᾽ ἡ θάλατ-
τα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέ-
γονεν. οὐκ ἂν ταῦτα ἔλεγον; καὶ πολλά γε πρὸς τού-
τοις ἕτερα; πονηρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ
συκοφάντης ἀεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φι-
λαίτιον. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν
ἐστιν. οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς, οὐδ᾽ ἐλεύθε-
ρον, αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰνόμαος,
παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥ-
κει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυ-
θότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς, ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς
κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι, μὴ δὲ δεικνύοι, δι᾽ ὧν
ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὰν δὲ τελευτήσῃ
τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκο-
λουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι, εἰ τὸ, καὶ τὸ, ἐποίησεν
ἅνθρωπος οὑτοσὶ, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε,
εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν αὐτὴν
(εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ᾽ ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε
προσῆκεν) ἐν οὐδενὶ τῶν παρ᾽ ἐμοῦ γεγονυῖαν εὑ-
ρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε, οὐδαμοῦ πώ-
ποτε, ὅποι πρεσβευτὴς ἐξεπέμφθην ὑφ᾽ ὑμῶν ἐ-
γὼ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσ-
βεων, οὐκ ἐκ Θετταλίας, οὐδ᾽ ἐξ Ἀμβρακίας, οὐκ
ἐξ Ἰλλυριῶν, οὐδὲ παρὰ τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων,

οὐκ ἐκ Βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν, οὐ τὰ τελευταῖα πρώην ἐκ Θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς Φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις; τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαιτεῖς εὐθύνας, οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμβανε, οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις, ταῦτα πέπρακταί μοι, καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ἀγνοίας, ὄκνους, φιλονεικίας, ἃ πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποίηται, καὶ οὐδεὶς μήποτε ἀνθρώπων εὑρεῖ τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ὁντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα Φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν, τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τῷ διδόναι, καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν, τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος, οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ, ὥστε

οὐδ' ὁ λόγος τῶν μετὰ ταῦτα πραχθέντων, πρὸς
ἐμέ. καὶ μὴν τό γε μὴ διαφθαρῆναι χρήμασι, κε-
κράτηκα Φιλίππου. ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκη-
κε τὸν λαβόντα ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν
μηδὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε
ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ.

Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως
τοιαῦτα γράφειν τοῦτον περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς
ἑτέροις, ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ
πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μά-
χην εὐθύς, ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα
ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβε-
ροῖς ἐμβεβηκώς, (ἡνίκα οὐδ' ἀγνωμονῆσαί τι
θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ,) πρῶτον
μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως βουλευόμενος, τὰς
ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει. καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυ-
λακῆς ἕνεκα ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων,
αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν
ψηφισμάτων ἐγίνετο. ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην,
ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦ-
τα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ
γραφὰς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπα-
γόντων μοι, οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν
μάλιστα ὑπελάμβανον ἀγνοηθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δή-
που καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους καθ' ἑ-
κάστην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγώ, καὶ οὔ-

τ' ἀπόνοια σωσικλέους, οὔτε συκοφαντία φιλοκρά-
τους, οὔτε διώνδου καὶ μηκίου μανία. οὔτ' ἄλλο οὐ-
δὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ, ἐν τοίνυν τού-
τοις πᾶσι, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ
διὰ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀθηναίους,
ἐσωζόμην. δικαίως. τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ
ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων, καὶ τῶν τὰ εὔορκα γνόντων
δικαστῶν. οὐκοῦν, ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην, ὅτε ἀ-
πεψηφίζεσθέ μου, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψή-
φων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθε
τὰ ἄριστά με πράττειν. ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέ-
φυγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύ-
μην. ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως
καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσ-
ωμολογεῖτε. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τί προσ-
ῆκον ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις
θέσθαι τὴν κτησιφῶντα ὄνομα; οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώ-
ρα τιθέμενον; οὐχ ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς;
οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν; ναί
φησιν. ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν
γραφὴν φυγεῖν. καὶ νὴ δί' εὐδαιμόν γε. ἀλλὰ τί
μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐ-
ξελεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ
τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἐστί μοι. οὐδε-
μίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφὴν,
ὥστε

ὥστε ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ Κεφάλου χείρων πολίτης.

Πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ᾽ ἀφ᾽ ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ᾽ ὅλως μὲν ὅστις ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι, καὶ ἀπαίδευτον. ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ τοιαύτη μενεῖ μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ᾽ οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως κέχρηται τῷ λόγῳ, σκέψασθε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ᾽ ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν Δωδωναῖον ὑμῖν καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον μαντευόμενον, τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ Ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων, οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείραται καιρῷ; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων εἰ πρόοιντο, ἡμᾶς ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι, τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ πάνθ᾽ ὡς ἠβουλόμεθ᾽ ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώ-

πων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειλη-
φέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν
ἐμὴν, καὶ τὴν ἑνὸς ὑμῶν ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξε-
τάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὖν οὑτωσὶ πε-
ρὶ τῆς τύχης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως
ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν.
ὁ δὲ, τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν, τῆς κοινῆς τῆς πό-
λεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύ-
λην, τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο
γενέσθαι; καὶ μὴν, εἴγε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως
ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρῇ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκό-
πει, κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι
λοιδορούμενος αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρ-
χῆς. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυ-
χρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν
προπηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφ-
θόνοις τραφεὶς, ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται. ἀλλ' ὑπὸ τῆς
τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας
εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ
τῶν ἐνόντων (ὡς ἂν δύνωμαι) μετριώτατα χρή-
σομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν αἰσχίνη, παιδὶ μὲν
ὄντι, φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ
ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔν-
δειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων, ἀκόλουθα τούτοις
πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδε-
μιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπο-

λείπε-

λείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρή-
σιμον εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον,
ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ
ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑ-
μᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν
λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ, καὶ
πολλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς, παραλεί-
πω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύ-
νομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνὴρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλ-
λους, σκόπει πρὸς ταύτην ὁποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύ-
χῃ, δι' ἣν, παῖς μὲν ὢν, μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτρά-
φης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσ-
εδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βάθρα σπογ-
γίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν
οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος, καὶ
τῇ μητρὶ τελούσῃ, τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἄλ-
λα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων, καὶ
κρατηρίζων, καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ
ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς
ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέγειν, ἔφυγον κα-
κὸν, εὗρον ἄμεινον, ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλι-
κοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος. καὶ ἔγωγε νομίζω.
μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα,
ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέ-
ραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς

ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν, εὐοῖ, σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος ὕης ἄττης ὕης, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν γραϊδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων, ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε, καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην; ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὅπως δήποτε (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε) ἐπειδὴ δ' οὖν ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων, ὑπογραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἀρχείοις. ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ' ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί' οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει, ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλαίας συλλέγων, ὥσπερ ὁ πωρώνης ἐκεῖνος, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε, ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ' ὧν πολλὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦ-

μαι

μαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἰληχὼς πολιτείαν (ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι) ἀλλ' εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι. ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑφ' ἁπάντων ὦψαι. καίτοι, ὅς τις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι; πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω. οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν, ἀλλ' ὅσα μηδέν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ βεβιωμένα, πράως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτησον τουτουσὶ, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα. ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδοτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει, κινδυνεύεις δὲ, εἴτε δεῖ σ' ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτ' ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δὲ, οὐχ ὁρᾷς, τύχῃ συμ-

συμβεβίωκας, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα ὑμῖν ἀναγνῶ πάσας. παρ' ἃς παρανάγνωθι δὲ ἡμῖν καὶ σὺ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου. ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας. καὶ, κακ' ἀγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με. καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοὶ, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ τριταγωνιστήν. λέγε τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος. ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ, καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι περὶ αὐτῶν, οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι πενομένοις θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα, δεῖν μεμνῆσθαι παρὰ πάντα τὸν χρόνον, τὸν δ' εὖ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ἀναμιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδὲν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι. βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλ-

λαγεὶς,

λαχεῖς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν καιρῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅς τις ἀθῷος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ, μὴ δὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐχ οἵαν ἔδει, τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι; σὺ τοίνυν ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν παρὰ τουτοισὶ πεπολιτευμένον αἰτιᾷ. καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστά σοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι, εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεὶ, ἐν κοινῷ δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει τότε ἄριστα εἶναι, καὶ μάλιστά σοι, (οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρεχώρεις, ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ

μηδὲν

μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον) πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκαλῶν, ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βέλτιον; παρὰ μὲν τοίνυν ἔγωγ᾽ ὁρῶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα, καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία κατὰ τούτου. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ᾽ ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς, οὐ κατώρθωσε μεθ᾽ ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως, οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβηκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι, καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ᾽ ἐμοῦ κατηγορεῖ. καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ᾽ εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσωμαι μηδ᾽ ἐξαπατήσω, δεινὸν, καὶ γόητα, καὶ σοφιστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴπῃ τὰ προσόνθ᾽ ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦτ᾽ οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους, τίς ποτ᾽ αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ᾽ ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖ-

ναι.

ναι. κἀκεῖνο δ' εὖ οἶδ' ὅτι, τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔ-
στω γάρ. καίτοι ἔγωγε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνά-
μεως, τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄν-
τας, ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον
ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. Εἰ
δ' οὖν ἐστὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην
μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομέ-
νην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεί, καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν, οὐδ' ἰ-
δίᾳ. τὴν δὲ τούτου, τοὐναντίον, οὐ μόνον τῷ λέγειν
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ
προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως,
οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν
ὀργὴν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν
τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς
ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν
αὑτῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέ-
ναι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει.
εἰ δ' ἄρα ἀνάγκη, πρᾴως καὶ μετρίως διακείμενον
ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ
τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ
πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστί τι τῷ δή-
μῳ. ἐν τούτοις. ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πο-
λίτου. μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου,
προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου δίκην ἀξιώσαντα λα-
βεῖν παρ' ἐμοῦ, μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ' ὑπὲρ
αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν ἥκειν

συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νῦν ἐπὶ τόνδ᾽ ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καὶ ἔμοι γε δοκεῖς ἐκ τούτων αἰσχίνη τῶν λόγων, ἐπίδειξίν τινα φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι, τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ᾽ οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος αἰσχίνη τίμιον, οὐδ᾽ ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ τὸ, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ᾽ εὐνοίᾳ πάντ᾽ ἐρεῖ. ὁ δ᾽ ἀφ᾽ ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ᾽ ὁρᾷς; ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ᾽ ἴδιον πεποίημαι. ἆρ᾽ οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς φίλιππον; ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτ᾽ ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ᾽ ὁ κῆρυξ καταρᾶται καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα

κατ᾽-

κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος, ἢ εἰ μὴ ταυτὰ καὶ φρονεῖ καὶ
λέγει; σὺ τοίνυν τοιοῦτος εὑρέθης. εἶτα σὺ φθέγγῃ,
καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾷς;
πότερ' οὐχ ἡγῇ γινώσκειν αὐτοὺς, ὅς τις εἶ; ἢ τοσοῦ-
τον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμ-
νῆσθαι τοὺς λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ,
καταρώμενος καὶ διομνύμενος, μηδὲν εἶναι σοὶ καὶ
φιλίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύ-
την ἐπάγειν, τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀλη-
θῆ; ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τού-
των φροντίσας, εὐθὺς ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ
φιλίαν, καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτὸν, τῇ μισθαρ-
νίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποίας
γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως αἰσχίνῃ τῆς γλαυκο-
θέας τῆς τυμπανιστρίας, ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώριμος
ὁ φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἐμισθώθης
ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅ-
μως οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημμένος προδότης,
καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγο-
νὼς, ἐμοὶ λοιδορεῖ, καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας
μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις, ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ
μεγάλα ἡ πόλις αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ κατώρ-
θωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησε. σημεῖον δὲ, χει-
ροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευ-
τηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ ἐχειροτόνησε
προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ δημά-

τὴν ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ᾽ Ἡγήμονα,
οὐδ᾽ ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ᾽ ἐμέ, καὶ παρελθόν-
τος σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ Ζεῦ
καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ
νυνί, καὶ λοιδορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν
ἐμέ. τὸ δ᾽ αἴτιον, οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω-
σοι κἀγώ. ἀμφότερα ᾔδεσαν αὐτοί, τήν τ᾽ ἐμὴν
εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, μεθ᾽ ἧς τὰ πράγματ᾽ ἔ-
πραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν. ἃ γὰρ εὐθυ-
νούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι,
ταῦτ᾽ ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις ὡμολογήσατε. τοὺς
οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν λα-
βόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι, φανεροὺς δὲ
τόθ᾽ ἡγήσαντο αὑτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προσή-
κειν ὑπέλαβον τὸν ἐροῦντα τότ᾽ ἐπὶ τοῖς τετελευτη-
κόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ᾽-
ὁμορόφιον, μήθ᾽ ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς
πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μὴ δ᾽ ἐκεῖ μὲν
κωμάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων
συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ᾽ ἐλ-
θόντα τιμᾶσθαι, καὶ μὴ δὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑπο-
κρινόμενον τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ
συναλγεῖν. τοῦτο δ᾽ ἑώρων παρ᾽ ἑαυτοῖς καὶ παρ᾽ ἐ-
μοί, παρ᾽ ὑμῖν δ᾽ οὔ. διὰ ταῦτ᾽ ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ
οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν
τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοί, οἱ ὑπὸ τοῦ
δήμου

δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφάς, ἄλλως πως.
ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον, ὡς παρ'
οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων (ὥσπερ τἄλλ'
εἴωθε γίγνεσθαι) τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰκότως.
γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐ-
μοῦ, κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκεί-
νους σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν,
οὗτος καὶ παθόντων ἃ μὴ ποτ' ὤφελον, τῆς ὑπὲρ ἁ-
πάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ' αὐτῷ του-
τὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις
αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν' εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ
τούτῳ, σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ
μιαρόν. λέγε.

Ἐπίγραμμα.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
Μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
ψυχάς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βράβην,
Οὕνεκεν ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
Δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
Σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ διὸς ἥδε κρίσις.
Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν
Ἐν βιοτῇ, μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, ὡς τὸ μηδὲν
ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ

συμ-

συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν;

Πολλὰ τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἓν μάλιστ᾽ ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει ἀναμνησθεὶς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ᾽ ἐδάκρυσεν, οὐδ᾽ ἔπαθε τοιοῦτον οὐδὲν τῇ ψυχῇ, ἀλλ᾽ ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων, ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ᾽ ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς, οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ᾽ ἔχειν δεῖ, τὸ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν, ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι, ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερὸς, ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι᾽ ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας, οὐδὲ προαιρέσεως, ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς ἕλλησι βοηθεῖν. ἐπεὶ ἔμοιγ᾽ εἰ τοῦτο δοθείη παρ᾽ ὑμῶν, τὸ ταῦτα δι᾽ ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδι-

κοίην

κοίλην γὰρ ἂν ὑμᾶς) οὔτ' ἂν ὑμεῖς ἐμοὶ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε. οὗτος δ' εἰ τὰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας, τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι, νὴ τὸν ἡρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεοὺς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσὶν, οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ' ἂν, οὐχὶ τοὺς ἐμοί. οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῆ μικρὰ, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν, καὶ παρακαλούντων, καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδείας, τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν, θετταλοὺς, δάοχος, κινέας, θρασόλαος, ἀρκάδας, κερκίδας, ἱερώνυμος, εὐκαμπίδας. ἀργείους, μύρτις, τελέδαμος, μνασέας. ἠλείους, εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος. μεσσηνίους, οἱ φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων, καὶ θρασύλοχος, σικυωνίους, ἀρίστρατος, ἐπιχάρης. κορινθίους, δείναρχος, δημάρατος. μεγα-

ρέας, πτοιόδωρος, ἕλιξος, πέριλλος. θηβαίοις, τιμό-
λαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας. εὐβοέας, ἵππαρχος,
κλείταρχος, σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ
ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες
εἰσὶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων
ἐν ταῖς αὐτῶν πατρίσιν, ὧνπερ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄν-
θρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες καὶ ἀλάστορες, ἠκρω-
τηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐ-
λευθερίαν προπεπωκότες, πρότερον μὲν φιλίπ-
πῳ, νῦν δὲ ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ
τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν· τὴν δ' ἐλευθερίαν
καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὐτῶν, ἃ τοῖς προ-
τέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανό-
νες, ἀνατετραφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰ-
σχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλ-
λον δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν
ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀν-
θρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευ-
μάτων, καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ
ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω, ὅτι
τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέν-
των ἁπάντων ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν
ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε και-
ρὸς, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτε ἐπαγγελιῶν
μέγεθος, οὔτ' ἐλπὶς, οὔτε φόβος, οὔτε χάρις, οὔτ' ἄλ-
λο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα

δικαίων

δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδέδωκα, οὐδ᾽ ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶ, ὁμοίως ὑμῖν, ὥσπερ τρυτάνη ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ὀρθῆς καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, τὰ πάντα μοι πέπρακται, καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ᾽ ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς, πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως καὶ ἁπλῶς πεπολίτευμαι, διὰ ταῦτ᾽ ἀξιῶ τιμᾶσθαι. Τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὃν σύ μου διέσυρες καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω· πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ. ἀλλ᾽ ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λιμένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. Ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατὸν, καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ Πειραιῶς οὐδὲ τοῦ ἄστεως. οὐδέ γ᾽ ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς Φιλίππου (πολλοῦ γε καὶ δεῖ) οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς. ἀλλ᾽ οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ, καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δὲ, τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν; τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ

προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πο-
λιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν Εὔβοιαν
προβαλέσθαι πρὸ τῆς ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσο-
γείας τὴν βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς πελοπόννησον
τόπων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅ-
πως παρὰ πᾶσαν τὴν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραιῶς
κομισθήσεται, προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν
ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέγοντα
καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προικόννησον, τὴν χερ-
ρόνησον, τὴν τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμ-
μαχ' ὑπάρξῃ πρᾶξαι, τὸ βυζάντιον, τὴν ἄβυδον,
τὴν εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν
δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν. ὧν δ' ἐνέλειπε τῇ
πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ὑμῖν ἅπαν-
τα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς
πολιτεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμένα ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρ-
θῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ,
καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα, οὐδ' ἀγνοη-
θέντα, οὐδὲ προδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ. καὶ ὅσα εἰς ἀν-
δρὸς ἑνὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφ-
θέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύχης ἰσχὺς, ἢ στρατη-
γῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑ-
μῶν κακία, ἢ καὶ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμήνατο
τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ
δ' οἷος ἦν ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς,

ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον Θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα ἀρκαδία, ταυτὰ φρονοῦντα ἔσχεν ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω πυλῶν ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω, τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐνέσχητ' ἄν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι, καὶ αὐτόνομοι, μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ἀριθμὸς βοηθειῶν κατὰ τὰ Δημοσθένους ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν αἰσχίνη τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν. οὐ μὰ δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν

τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ἀπὸ τῆς ἔχθρας καιροὺς ἀντὶ τοῦ
τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγμα-
τα ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν,
καὶ μένειν ἐπὶ τούτων προηγόμενον, βασκαίνειν. ἐὰν
δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν,
οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς
πολλάκις. ἔστι γὰρ ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρου-
σα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς
ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολ-
λοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πο-
λιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ) φυλάττει ὁπηνίκα
ὑμεῖς ἐστὲ μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς
τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύ-
σκολον γέγονε (πολλὰ δὲ τ' ἀνθρώπινα) εἶτ' ἐπὶ
τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας,
ὥσπερ πνεῦμα, ἀνεφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς, καὶ συ-
νειληχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συνείρει τούτους σα-
φῶς καὶ ἀπνευστὶ, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας,
οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενὸς, συμφορὰν δὲ τῷ τυ-
χόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύ-
της τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας Αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ
ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμ-
φέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους
καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πό-
λεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίων κατασκευὴν,
νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐ-

χθροῖς

χρεσις ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσῃ γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποσοσοῦν, οὔκουν ἐφ᾽ οἷς ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι᾽ ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε; τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις, ποῖα βέλη, ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν, ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ᾽ ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία. ποῦ; πότε; ὅς τις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ᾽ ὅτε ἅπαντες, ὅσοι πώποτ᾽ ἐφθέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες, οὔτε ἐπέδωκας οὐδέν, οὐκ ἀπορῶν. πῶς γάρ; ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων, ἢ πέντε ταλάντων, διτάλαντον δ᾽ εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν, ἐφ᾽ οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον. ἀλλ᾽

ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων, τοῦ παρόντος ἐμαυ-
τὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα· ἀλλ' ὅτι γε οὐ-
δὲ ἓν ἔνδοξον οὐκ ἐπίστευσας, ἐκ τούτων δῆλον· ἀλ-
λὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ
τούτοις, οἷς ἅπαντα πολιτεύῃ, ἐκ τίσιν οὖν σὺ νεα-
νίας, καὶ πλείονα λαμπρὸς, ἡνίκ' ἂν εἴπῃ τι κατὰ
τούτων δέοι, ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνη-
μονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς θεοκρί-
νης. εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀνδρῶν ἀγα-
θῶν μέμνησαι, καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν
ἐστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὴν πρὸς τοὺς τετελευ-
τηκότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προλαβόντα παρ'
ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν
ἐμὲ, τὸν συζῶντα μεθ' ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάν-
των, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν, ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ
ἐλάττων φθόνος· τοὺς τεθνεῶτας δὲ, οὐδὲ τῶν ἐ-
χθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων
τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι,
καὶ θεωρῶμαι; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴ-
σον αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ, καὶ ἄλλον ὅν τινα βού-
λει, τῶν ταυτά σοι προῃρημένων, καὶ ζώντων. κἀ-
κεῖνο σκόπει, πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πό-
λει, διὰ τὰς τῶν πρότερον εὐεργεσίας οὔσας ὑπερ-
μεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ
τὸν παρόντα βίον γιγνομένας, εἰς ἀχαριστίαν καὶ
προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ' εὐ-
νοίας

νοίας προσέταττον, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλαν-
θρωπίας μετεῖναι. καὶ μὴν, εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με
εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις
ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀνδρῶν
ὁμοία, καὶ ταυτὰ βουλομένη φανήσεται. ἡ δὲ σὴ,
ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε συκοφαντούντων. δῆ-
λον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες τοῖς χρόνοις,
οἳ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον γε-
γενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶγμα καὶ ταυ-
τὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν ὅμοιός εἰμι
ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος, αἰσχίνη; ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ
σὸς; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ-
δένα φημί, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ χρηστὲ, ἵνα
μηδὲν ἄλλο εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς καθ'
ἑαυτὸν, ὥσπερ τἆλλα πάντα, τοὺς ποιητὰς, τοὺς χο-
ρούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ φιλάμμων, οὐχ ὅτι γλαύ-
κου τοῦ καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενη-
μένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ
τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων
πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο, καὶ νικῶν
ἀνηγορεύετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας,
πρὸς σαυτὸν, πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων, οὐ-
δένα ἐξίσταμαι, ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἐξῆν
αἱρεῖσθαι, ἐφαμίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας
ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαι-
νόμην, καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι, καὶ νόμοις, καὶ

πρεσ-

πρεσβείαις, ἅπαντα διῴκειτο, ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν
οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐπει-
δὴ δὲ ἃ μήποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκ ἔτι συμβού-
λων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούν-
των, καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων, καὶ
τῶν κολακεύειν ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν,
τηνικαῦτα σὺ, καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέ-
γας καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ' ἀσθενὴς, ὁμο-
λογῶ, ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῖν τουτωνί. δύο δ' ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέτριον πολίτην
ἔχειν δεῖ (οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι, ἀνε-
πιφθονώτατον εἰπεῖν) ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν
τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν
παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει, τὴν εὔνοιαν. τούτου γὰρ
ἡ φύσις κυρία. τοῦ δὲ δύνασθαι καὶ ἰσχύειν, ἕτερα.
ταύτην τοίνυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁ-
πλῶς. ὁρᾶτε δὲ, οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυο-
νικὰς δίκας ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ
ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους,
ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς
προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρ
χῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολι-
τείας εἱλόμην, τὰς τιμὰς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐ-
δοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔ-
ξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυ-
χήμασι φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν

περιέρ-

περιέρχομαι, τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ διαγγε-
λιζόμενος τισὶν, οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴω-
μαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω.
καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσε-
βεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ
οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν. ἔξω δὲ
βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν Ἑλλήνων εὐ-
τύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι, καὶ ὅπως τὸν ἅπαν-
τα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν. μὴ δῆτ' ὦ πάν-
τες θεοὶ, μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπαινέσειεν, ἀλλὰ μά-
λιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας
ἐνθείητε, εἰ δ' ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους
μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς, ἐξώλεις καὶ προώ-
λεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσητε,
ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς, τὴν ταχί-
στην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐ-
πηρτημένων φό-
βων δότε,
καὶ
σωτηρίαν ἀσφα-
λῆ.

ΤΕΛΟΣ.

REGESTVM.

A B C D E F G H.

Omnia ſunt folia integra.
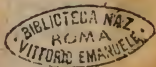
R O M AE,

Apud Franciſcum Zannettum.
M. D. LXXXIX.